

We Lwowie, dnia 2. maja 1900.

Aleg. 163

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych zakładów rolniczych, tudzież gorzeln i folwarku w Dublanach.

Wysoki Sejmie!

Załatwiając powyższe sprawozdanie Wydziału krajowego, Komisya gospodarstwa krajowego w następującem sprawozdaniu omawia każdy z tamtejszych zakładów z osobna w tym samym porządku, w jakim je sprawozdanie Wydziału krajowego przedstawia:

I. Szkoła wyższa.

W roku szkolnym 1898/9 liczyła szkoła wyższa 30 uczniów, siedmiu uczniów opuściło zakład z końcem roku. Obecnie jest uczniów 39 a mianowicie na I. roku 17, na II. roku 16, na III. roku 6. Po ustąpieniu roku trzeciego będzie z początkiem przyszłego roku szkolnego tylko 6 miejsc wolnych w domu zakładowym a spodziewać się trzeba, stosownie do obecnej frekwencji, zgłoszenia się na rok I. przynajmniej kilkunastu uczniów. Nie byłoby więc już dla wszystkich uczniów miejsca w domu zakładowym. Wydział krajowy uwzględniając obecne stosunki finansowe kraju, nie przedstawił wniosku na rozszerzenie domu zakładowego i uważa, że z konieczności wypadnie w roku przyszłym pozwolić kilku uczniom, którzy nie znajdą pomieszczenia w internacie, mieszkać na wsi. Komisya gospodarstwa krajowego z zapatrywaniem tem jednak zgodzić się nie może, reorganizacye zakładów przeprowadzone i to z tak pomyślnym skutkiem nie powinny ulegać nawet czasowemu wyjątkom, wpłynąć by to bowiem mogło nader ujemnie na dalszy rozwój szkoły i doprowadzić do stanu, w jakim się przed kilku laty znajdowała. Komisya gospodarstwa krajowego doradza też, aby nie robić wyłomu w dzisiejszej organizacji internatu, ale starać się o wyszukanie środków w drodze pożyczki na dobra dublańskie w celu dobudowania nowego skrzydła na pomieszczenie jeszcze 20 uczniów.

Proponowane przez Wydział krajowy powiększenie etatu nauczycielskiego o jedną posadę profesora z płacą roczną 1.300 złr., dodatkiem aktywalnym w rocznej kwocie 240 złr. z równoczesnem zniesieniem docentury fizyki jest objawem naturalnego rozwoju szkoły. Utworzenie nowej posady profesora fachowego z poborami wyżej podanymi da możność awansu jednego profesora adjunkta do wyższej płacy a miejsce profesora adjunkta objąłby docent fizyki. Projektowana zmiana w etacie nauczycieli podwyższa budżet szkoły o 1.480 koron.

Wydatek nadzwyczajny na zakupno przybudówki jednopiętrowej za kwotę 5.000 koron, wybudowanej na gruncie krajowym za pozwoleniem Wydziału krajowego przez b. dyrektora p. Lubomęskiego przedstawia się dla funduszu

krajowego nader korzystnie, sam czynsz bowiem roczny, który płacił Wydział krajowy za wynajęcie tej przybudówki wynosił 960 koron. Komisya gospodarstwa krajowego jest stanowczo za tym jednorazowym większym wydatkiem, a to tem bardziej, że dalsza dzierżawa aż do czasu wygaśnięcia umowy p. Lubomęskiego z Wydziałem krajowym wyniosłaby kwotę przeszło dwa razy większą.

Polecenie Wysokiego Sejmu wprowadzenia w plan nauk kraj. wyższej szkoły rolniczej obowiązkowej praktyki rolniczej nie zostało dotychczas jeszcze wykonanem. Sprawa ta sięgająca głębiej w całą organizację szkoły wymagała głębszego zastanowienia i poważniejszych studyów a to tem bardziej, iż łączyła się ze zmianą całego planu naukowego. Komisya gospodarstwa krajowego uznając poważne te przyczyny za słuszne, nic bowiem nie jest zgubniejszego dla pomysłu rozwoju szkoły, jak nie dość obmyślane a za częste zmiany jej organizacji, uważa jednak, że tylekrotne jej uwagi w tym kierunku i ostateczna uchwała roku zeszłego powinny stanowczo znaleźć już swe przeprowadzenie w roku obecnym.

II. Szkoła niższa.

Szkoła ta liczyła w r. 1898/9 37 uczniów. Siedmiu uczniów otrzymało świadectwo ukończenia nauk. Na rok 1899/900 pozostało z dawniejszych 26, wpi-
sało się na rok I. 10 nowych, a jednego przyjęto na II. rok. Jedną ze spraw ważniejszych, poruszoną już w zeszłorocznem sprawozdaniu komisji gospodarstwa krajowego, jest coraz bardziej grożąca konieczność wybudowania nowego zabudowania szkolnego, którego część jest już dzisiaj w tak złym stanie, że Wydział krajowy wstrzymał się od wszelkich poważniejszych konserwacyjnych inwestycji, uważając pieniądze na ten cel za stracone. Wydział krajowy omawiając w sprawozdaniu swem rzecz tę tylko ogólnikowo, wspomina, iż koszt budynku takiego wyniosłby około 50.000 kor. Komisya gospodarstwa krajowego, jakkolwiek uważa sprawę tę za równoważną z dobudowaniem jednego skrzydła internatu, to przecie wyraża nadzieję, że sprawa okaże się mniej nagłą i że na przyszły rok będzie mógł Wydział krajowy przyjść z wnioskiem do Wysokiego Sejmu przebudowy części budynku szkolnego oraz postawienia domu mieszkalnego dla funkcyjnarzyszy szkoły, gdyż o tych tylko chodzi, umieszczenie zaś szkoły właściwej jest prawie w całości wcale odpowiednie.

III. Szkoła gorzelnicza i gorzelnia.

Od czasu założenia szkoły gorzelniczej z kursem obecnym upływa 20 rok jej istnienia. 396 uczniów, z czego 286 z otrzymanem świadectwem ukończenia nauk, korzystało z tej na wskrós praktycznej i odpowiednio do potrzeb kraju zorganizowanej szkoły. Komisya gospodarstwa krajowego uznając nader pożyteczną dla kraju działalność dyrektora tejże p. Romana Wawnikiewicza, który ściśle przestrzegając praktyczne cele szkoły, umiał przez dobranie odpowiedniego ciała nauczycielskiego i stworzenie potrzebnych środków demonstracyjnych doprowadzić szkołę o skromnych pozorach i rozmiarach do wydania poważnych rezultatów, ma nadzieję, że dalsza jej działalność nie zbaczając z wytkniętej drogi, nie mało przyczyni się do podniesienia tego tak szczególnie dla naszego kraju ważnego przemysłu rolniczego.

Preliminarz budżetu szkoły nie różni się niczem od budżetu na rok 1899, preliminarz gorzelnii okazuje niedobór mniejszy o 1.800 koron stosownie do przewidywanych wyższych cen spirytusu.

IV. Stacya doświadczalna chemiczno-rolnicza.

Sprawozdanie kierownika Stacyi za czas od 1. października 1898 do 1. października 1899 wykazuje wzrost tak czynności kontrolnych, jak i doświadczalnych. Stacya wykonała w czasie tym oceny 1101 próbek nadesłanych przez 196 rolników i 12 firm kupieckich.

Nadto prowadziła doświadczenia:

- a) nad potrzebami nawozowymi gleb w 19 miejscowościach;
- b) z zielonym pognojem w 19 miejscowościach;
- c) z nawozami sztucznymi pod buraki w 4 miejscowościach;
- d) z nawozami sztucznymi pod kukurudzę w jednej miejscowości;
- e) z nawozami łąk w 59 miejscowościach;
- f) na 4 farmach 10 morgowych.

Zwiększony ruch w stacyi tak w kierunku kontrolnym, jak i doświadczalnym znakomicie świadczy o rozwoju tejże i o uznaniu jej użyteczności przez ogół rolników, których zastęp szukających pomocy i porady w stacyi coraz bardziej się zwiększa. Na szczególniejsze uznanie zasługuje pomysł zakładania większych pól doświadczalnych, farm wielkości około 10 morgów z planem wytkniętym na szereg lat i bliższem uwzględnieniem nie tylko kwestyi stosowania nawozów sztucznych, ale badanie działania obornika, rozmaitych sposobów uprawy roślin itp. W roku ubiegłym założono 4 farmy w Zahajpolu, w Sosolówce, Wierzbnie i Zaluclu. Komisya gospodarstwa krajowego uznaje, że tego rodzaju forma przeprowadzenia doświadczeń przyniesie rzeczywisty pożytek krajowemu rolnictwu nie tylko przez ściślejsze zbadanie miejscowych gleb i ich potrzeb, ale także co ważniejsze, może bardzo wpłynąć na rozbudzenie się większego zainteresowania pomiędzy okolicznymi rolnikami.

Preliminarz budżetu stacyi wykazuje w porównaniu do roku zeszłego niedobór większy o 1676 koron, na co wpłynęła głównie kwota 1200 K. wstawiona na dalsze prowadzenie doświadczeń polowych pierwotnie rozpoczętych kosztem syndykatów nawozowych.

Podobnie jak przy Stacyi botaniczno-rolniczej tak i tutaj Komisya gospodarstwa ponawia swe życzenie, aby Wydział krajowy usilnie starał się u c. k. Rządu o podwyższenie subwencji na stacyę, których wzrost wydatków nie stoi w żadnym stosunku z obecną nader skromną subwencyą c. k. Rządu.

V. Folwark.

Rok 1898/9 uważać trzeba co do rezultatu pieniężnego za jeden z lepszych, dochód z folwarku bowiem wynosił 48.981 kor. 42 gr., rozchód 42.834 kor. 94 gr., dochód czysty 6.146 kor. 48 gr. W porównaniu do ostatnich dwóch lat ubiegłych jest on większy o 7.185 kor. 52 groszy od dochodu z roku 1897/8, mniejszy o 2.859 kor. 60 gr. od dochodu z roku 1896/7.

Nader wyczerpujące sprawozdanie folwarku wiele traci na swej przejrzystości wskutek wsunięcia do sprawozdania czysto administracyjnego wykazów licznych doświadczeń, wykonanych na folwarku, wraz z podaniem wyników z tychże a nawet pewnych ogólniejszych pouczeń. Wobec tego, że wiele z doświadczeń jest bardzo interesujących i mających nie czysto lokalne ale i szersze znaczenie, daleko większe przyniosłyby one korzyści ogółowi rolników, gdyby były ogłaszane w jakiejś dostępiej publikacji a nie w jednym z naszych pism rolniczych.

Z poważniejszych wydatków preliminarzuje Wydział krajowy 4.000 kor. na przebudowanie szopy służącej na przechowanie narzędzi rolniczych a używanej zarazem jako spichrz. Szopa ta stoi na przegniłych drewnianych podwalinach i grozi zawaleniem, wydatek ten jest najzupełniej usprawiedliwionym.

Zamykając na tem relacye o sprawozdaniach wszystkich zakładów dublańskich, komisya gospodarstwa krajowego kończy je wnioskami, które poniżej Wysockiemu Sejmowi do uchwały przedkłada.

Wniosków czysto budżetowych Komisya gospodarstwa krajowego tu nie powtarza, są one bowiem cyfrowo ujęte i zamieszczone już w preliminarzach poszczególnych zakładów dublańskich.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi tedy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego za r. 1899 o krajowych zakładach naukowych, gorzelnii i folwarku w Dublanach.

II. Sejm zwiększa etat nauczycieli krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach o jedną posadę profesora fachowego z roczną płacą 2.600 kor., z dodatkiem aktywalnym w rocznej kwocie 480 kor. i prawem do dodatków pięcioletnich po 400 kor. w granicach uchwały sejmowej z dnia 24. stycznia 1896.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zakupienia piętrowej przybudówki prof. Lubomęskiego za 5.000 kor.

IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby już w tym roku wprowadził w plan nauk kraj. wyż. szkoły rolniczej w Dublanach obowiązkową praktykę rolniczą w szerszej mierze na folwarku.

Przewodniczący i sprawozdawca:

Sanguszko.